

Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

Bulletin december 2020

De nieuwe penningmeester van de SVKA stelt zich voor

Mijn naam is Jos Kagenaar, 54 jaar, geboren in Zeist en inmiddels 20 jaar woonachtig op de Utrechtse Heuvelrug waarvan de afgelopen 3 jaar in hartje Amerongen. Partner van Monique en trotse vader van Emma en Florijn. Ik ben bedrijfskundig geschoold en heb meer dan 25 jaar ervaring in leidinggevende, commerciële functies bij een aantal toonaangevende logistieke dienstverleners. Naast mijn professionele verantwoordelijkheden vertegenwoordig ik mijn werkgever bij het VNO-NCW en ben ik actief in verschillende bestuurlijke rollen voor onder andere een medezeggenschapsraad, liefdadigheidsorganisatie en bedrijfskundige vakorganisatie.

In de tijd die overblijft luister ik muziek, reis ik (als dat kan), sport ik (rennen en bootcamp in en rond Amerongen) en kook ik graag.

Toen Jos Korver, de vorige penningmeester, bekend maakte het bestuur te willen verlaten heb ik direct aangegeven die functie graag over te willen nemen. Het past in mijn betrokkenheid bij onze lokale gemeenschap. Kasteel Amerongen heeft een eeuwenoude historie en ik besteed een deel van mijn vrije tijd graag om me daar samen met een groep betrokken vrijwilligers voor in te zetten. Sinds september ben ik actief binnen het bestuur en na een gedegen overdracht inmiddels volledig aan de slag. Waarvoor mijn dank aan Jos!

Het zorgvuldig omgaan met de penningen van de SVKA is mijn belangrijkste taak. Mijn persoonlijke aandacht zal daarbij vooral uitgaan naar het verder vergroten van de inkomsten. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de Athlone Society, het uitbreiden van de groep van Vrienden en het aantrekken van

subsidiegelden. Alles gericht op het leveren van een bijdrage aan de instandhouding van het unieke en beeldbepalende erfgoed Kasteel Amerongen.

Kerstagenda

Kerstroute door het kasteel en de tuinen

In de kerstvakantie is er een route door het versierde kasteel die op veilige afstand van elkaar gelopen kan worden. De opengestelde zalen, trappen en gangen zijn feestelijk versierd met kerstbomen, bloemstukken en lichtjes. In de zalen worden verhalen verteld door onze gidsen over de bewoners, de geschiedenis en de bijzondere collectie. Er is heel veel te zien en te horen, leuk voor iedereen die houdt van luisteren én die goed ter been is.

In de tuinen kunt u de lichtjesroute volgen of zelf nog een uitgebreide wandeling maken.

19 en 20 december	11.00 - 15.00 uur
2 en 3 januari	11.00 - 15.00 uur
23 en 24 december	11.00 - 16.00 uur
26 en 27 december	11.00 - 16.00 uur
29 en 30 december	11.00 - 16.00 uur

Historische kerstlichtjesticht voor kinderen

Loop mee door het koude verlichte kerstkasteel. Een begeleider leidt je rond en vertelt spannende Kerstverhalen zoals het vroeger ging in het kasteel. Na afloop van de rondleiding is er voor elk kind iets lekkers. Dit evenement is geschikt voor kinderen van 6 t/m 10 jaar.

23 en 30 december	19.00 - 20.00 uur
-------------------	-------------------

Winterrondleidingen vanaf 7 januari

De winters zijn koud in Kasteel Amerongen. Maar in het onverwarmde Huis is toch van alles gaande. Tijdens de winterrondleiding neemt u een kijkje op de zolder van het kasteel. Hier ziet u de eeuwenoude techniek die in het huis aanwezig is.

Kijk voor meer informatie op de website www.kasteelamerongen.nl.

Van de Voorzitter

Nu de muziek op het kasteel zwijgt en de traditionele openstelling rond Kerstmis van ons geen aandacht en inzet vraagt, is het lastig verleidelijke vergezichten te schetsen of zelfs maar een poging te doen om Kerstmis of de Zonnewende als de bron te duiden van het nieuwe leven, het nieuwe elan. Kijk ik nu echt in een zwart gat of komt het omdat ik er nog aan moet wennen dat het rond vijf uur in de middag al weer donker is?

Dit zou de opening kunnen zijn van een mistroostig verhaal, opgeschreven door een figuur die geen perspectief meer ziet en het derhalve geheel niet meer ziet zitten. Zo is het niet gesteld met uw voorzitter en zeker ook niet met de andere bestuursleden van de Vriendenkring. Elders in dit bulletin maakt u kennis met onze nieuwe penningmeester. Dat is goed nieuws! En verder zijn wij druk met de dingen die wél kunnen. Met de projecten bijvoorbeeld, waarmee wij weer nuttige zaken toevoegen of verbeteren. Aan de beamer, die wij eens aanschaffen voegen wij een mooi groot projectiescherm toe, wij bekostigen de omzetting van kartonnen vrienden- en vrijwilligerspassen naar kunststoffen exemplaren die jaren mee kunnen. Met uw en ons geld werd een fraaie vitrine voor de zilvercollectie aangeschaft en binnenkort maken we een rondje door de kasteeltuin om ons te laten voorlichten over het restauratieplan voor 18e eeuwse tuinbanken. Wij reserveren gelden voor de uitgave van een boek over 100 jaar bewoningsgeschiedenis met de Bentinckfamilie. Onze mooie en nuttige tent is na vijf jaar trouwe dienst toe aan een opknapbeurt.

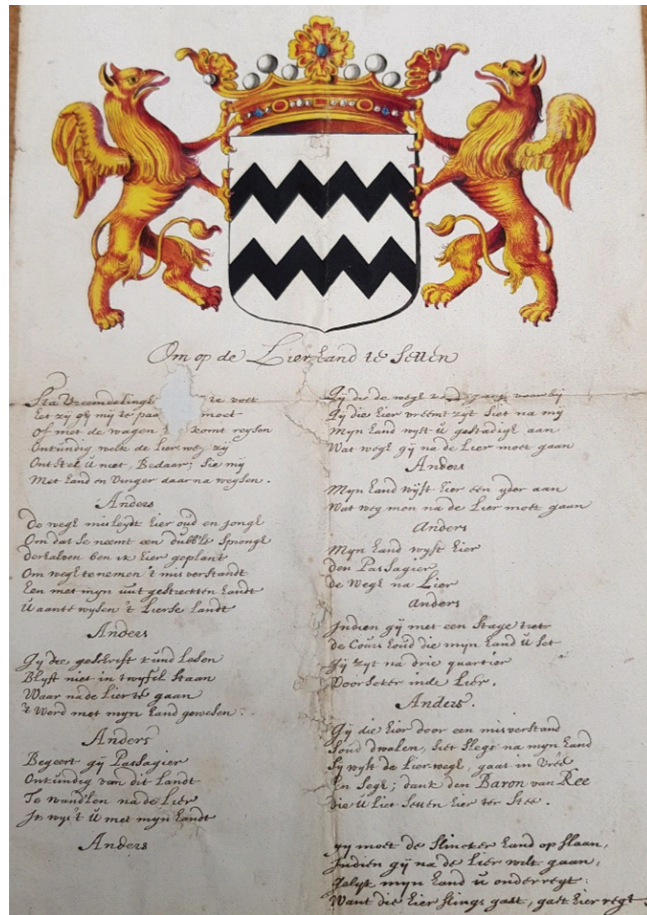
We geloven in mooie tijden na de pandemie en bereiden ons voor op een fraai muziekseizoen, op de bovengalerij en/of in de kasteeltuin.

Wij wensen u graag een positief humeur toe, ook als de feestdagen er wat soberder uit zien. Misschien iets meer op de inhoud dan op de uitbundigheid dit jaar? Geniet er van, hoe dan ook.

Hans Herremans

Een gedicht op Lier duikt op bij Haarlemse rommelmarkt

Op een zonnige zaterdag in augustus jl. scharrelde ik over de antiek- en curiosamarkt in Haarlem. Vanuit een ooghoek viel een kraam op waar een schilderijlijstje stond, gesierd met het familiewapen van de van Reedes. Mijn interesse was gewekt. Het bleek een gedicht te zijn met het getekende en ingekleurd familiewapen. In de tekst was de naam baron van Ree te ontcijferen uit het oud Nederlandse handschrift. De vraagprijs was alleszins redelijk en na kort telefonisch overleg met Lodewijk Gerretsen, de conservator van kasteel Amerongen, besloten we het voor het historisch archief te kopen en nader te onderzoeken.

Het gedicht blijkt te handelen over de heerlijkheid De Lier, een kleine heerlijkheid in het Westland. Lierhand lijkt een buurtschap te

zijn wat deel uitmaakte van De Lier. Het gedicht lijkt de genoemde baron van Ree aan te sporen om richting De Lier te gaan en het toe te voegen aan zijn bezittingen. Nader onderzoek maakte al snel duidelijk dat het hier gaat om Frederik Hendrik van Reede van Nederhorst (1652-1709). Hij werd heer van De Lier en huwde in 1676 Klara Elisabeth van der Mijle (1652-1709). Frederik ruilde in 1675 De Lier voor Schonauwen met Adam van Lockhorst, heer van de Lier en ter Meer (1612-1699). Het kasteel Schonauwen ligt ten zuiden van Houten niet ver van de rondweg. Er rest alleen nog de ronde bakstenen toren van het kasteel op een omgracht eiland. De toren ligt nu in de nieuwbouwwijk Schonauwen in Houten.

Restant Schonauwen

Amerongen

Is er een connectie tussen deze Frederik van Reede en het Huis Amerongen, waar dit Lierdicht nu aan de collectie is toegevoegd?

Zeker, de families Van Reede van Saesfelt, Van Reede van Nederhorst, Van Reede van Drakestein, Van Reede van Amerongen, Van Reede van Renswoude, Van Reede van Oudtshoorn: allemaal stammen ze af van Goert van Reede en Geertruy van Nyenrode die in 1557 Huis Amerongen verwierven. De Amerongse Goert was zoals we weten een vooraanstaand edelman, schout van Utrecht en heer van Amerongen.

Goert van Reede en de Reformatie

Goert van Reede en Geertruy van Nijenrode (collectie kasteel Amerongen)

Wie de dichter is van dit gedicht is onbekend. Het is ook niet zeker of het als Lierdicht is bedoeld, maar daar lijkt het wel op. Lierdichten zijn een oud fenomeen en terug te voeren op de oude Grieken. De Van Dale noemt het een dichtstuk waarin de dichter uitdrukt wat er in zijn gemoed omgaat en dat met begeleiding van de lier gezongen werd.

V. Dale: verzamelnaam voor teksten, meestal gedichten, die een persoonlijk gevoel uiten. Het woord is afgeleid van het Oudgriekse λύρα (lura), dat 'lier' betekent. In de oorspronkelijke

betekenis zijn het dus gedichten of liedteksten die met de lier begeleid kunnen worden. De dichter van ons gedicht lijkt een zeer toepasselijke vorm te hebben gevonden, een Lierdicht voor het geografische De Lier.

drs. L.P. (Leo) van Putten

Voorbeeld van transcriptie tekstdeel "Baron van Ree"

*Gij die hier door een misverstand
Soud dwalen, siet slegs na mijn hand
Sij wijze de Lier-wegh, gaat in vree
En segh; dank den Baron van Ree
Die u liet setten hier ter stee*

Goert van Reede was 41 jaar oud, een machtig man met veel bezittingen in Overijssel en tevens hoofdschout van Utrecht, toen hij in 1557 Kasteel Amerongen kocht. Hij werd daarmee de eerste in een lange reeks van het geslacht van Reede, Heren van Amerongen. Negen jaar later brak de Tachtigjarige Oorlog uit. Vrijheid van godsdienst en onafhankelijkheid van Spanje motiveerden de Republiek tot een bloedige strijd. Maar na enkele jaren bleek die vrijheid van godsdienst niet te gelden voor het katholieke deel van de bevolking: kerken, kloosters en andere bezittingen van de Kerk werden onteigend. Binnen Amsterdam vielen deze toe aan het gemeentebestuur. Dit betrof een groot deel van de stad: binnen de omwalling bevonden zich tientallen kloosters. Eén klooster, het Begijnhof, ontsprong de dans. De huizen van de Begijnen waren particulier eigendom. Daardoor is het Begijnhof het enige klooster dat bewaard gebleven is. De begijnen verloren alleen hun kerk en moesten in een der huizen een schuilkerk bouwen.

Terug naar Goert van Reede die, in tegenstelling tot het merendeel van de Amerongers, tot het calvinisme was overgegaan. Hij verbood de talrijke katholieke vieringen en processies. De pastoor van de Andrieskerk moest de overstap naar het calvinisme maken. In het gewest Utrecht bleek de bisschop veel grond in bezit te hebben, rond veertig procent van alle landerijen, een rijke bron van inkomsten. Dat gold ook voor de omgeving van Amerongen. Deze kerkelijke eigendommen vielen toe aan Goert van Reede, wat eraan bijdroeg dat het geslacht van Reede zich tot een van de rijkste van de nieuwe Republiek mocht rekenen. Het roofridderschap van weleer kreeg een nieuwe, subtielere variant: de economische reformatie.

Joost de Jong

